

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУНУН

Константин Владимирович Гушленконун Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын 2025-жылдын 17-
октябрындагы аныктамасына даттануусу боюнча

ТОКТОМУ

2025-жылдын 18-декабры

Бишкек шаары

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту: төрагалык кылуучу
Э.Ж. Осконбаев, судьялар Ч.А. Айдарбекова, М.Р. Бобукеева, К.А.
Дуйшеев, Л.Ч.Жолдошева, М.Ш. Касымалиев, К.Дж.Кыдырбаев, Ж.А.
Шаршеналиев курамында, катчы С.Ж.Самсалиеванын катышуусунда,
“Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” Кыргыз
Республикасынын конституциялык Мыйзамынын 30-беренесинин 5-бөлүгүн
жетекчиликке алып, К.В. Гушленконун Кыргыз Республикасынын
Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын 2025-жылдын 17-
октябрындагы аныктамасына даттануусун соттук отурумда карап чыкты.

К.В. Гушленконун өтүнүчү боюнча даттанууда келтирилген жүйөлөрдү
жана материалдарды изилдеп, судья-баяндамачы Ж.А. Шаршеналиевдин
маалыматын угуп, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

ТА П Т Ы:

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотуна 2025-жылдын 18-
сентябрында К.В.Гушленконун Кыргыз Республикасынын Жарандык
процесстик кодексинин (мындан ары – ЖПК) 148-беренесинин 1-бөлүгүнүн

ишке катышууга тартылбаган адамдардын сот актыларына даттанууга укук бербеген өлчөмдө Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 61-беренесине ылайык келүүсүн текшерүү жөнүндө кайрылуусу келип түшкөн.

Кайрылуудан жана ага тиркелген материалдардан 2025-жылдын 18-мартында К.В. Гушленкого кадастр тармагындагы ыйгарым укуктуу органдан алынган Бишкек шаарынын Ленин райондук сотунун 2023-жылдын 15-февралындагы аныктамасынын көчүрмөсүнүн негизинде камсыз кылуу чараларынын тартибинде объекттерге, анын ичинде ага таандык мүлккө камак салынгандыгы белгилүү болгон.

Мында арыз ээси иш боюнча тарап болгон эмес, процессте катышууга тартылган эмес жана доо арызын камсыз кылуу маселеси карала тургандыгы жөнүндө кабарланган эмес.

Камак салынгандыгы жөнүндө маалыматты алгандан кийин, ал Бишкек шаардык сотуна жекече даттануу менен кайрылып, анда Бишкек шаарынын Ленин райондук сотунун ага таандык мүлккө камак салуу жолу менен доону камсыз кылуу бөлүгүндөгү аныктамасын жокко чыгарууну өтүнгөн. Даттануусун негиздөөдө ал Жарандык процесстик кодекстин 323-беренесинин 1 жана 3-бөлүктөрүнө шилтеме жасаган, аларда мыйзамдуу күчүнө кире элек соттук актыларга тараптар жана ишке катышкан башка адамдар, ошондой эле ишке тартылбаган адамдар, эгерде сот алардын укуктары жана милдеттери боюнча чечим кабыл алган болсо, апелляциялык тартипте даттанууга укуктуу экендиги белгиленген.

Апелляциялык инстанциядагы сот арызды канааттандырган эмес, анда ЖПКнын 148-беренесинин 1-бөлүгүнө ылайык, доону камсыз кылуу ошол эле сот тарабынан ишке катышкан адамдардын арызы боюнча гана жокко чыгарылышы мүмкүн экендиги белгиленген. Жарандык процесстик мыйзам ишке катышпаган адамдар үчүн коргоонун башкача механизмин – мүлктүн таандыктыгы боюнча талаш-тартышты доо өндүрүшү тартибинде кароону караштырат.

Сот, ошондой эле К.В. Гушленконун талаштуу жер тилкеси ага жеке

менчик укугунда таандыктыгы жөнүндө жүйөлөрү апелляциялык тартипте кароого жатпайт деп белгилеген.

Кассациялык инстанция бул тыянактарга макул болуп, апелляциялык соттун аныктамасын өзгөртүүсүз калтырган. Ошентип, арыз ээси тиешелүү арыз менен кайрылуу укугун ишке катышкан адамдарга гана берүү менен доо арызды камсыз кылууну жокко чыгаруу тартибин жөнгө салуучу ЖПКнын 148-беренесинин 1-бөлүгүнүн жобосу камакка алынган мүлктүн ээлеринин ишке катышууга тартылганга чейин доо арызды камсыз кылууну жокко чыгаруу жөнүндө өтүнүч менен сотко өз алдынча кайрылуу мүмкүнчүлүгүн жокко чыгарат деп эсептеген.

Жогоруда баяндалгандарга таянып, К.В. Гушленко соттор тарабынан колдонулган ЖПКнын 148-беренесинин 1-бөлүгү аны Конституциянын 40-беренесинде каралган конституциялык укугунан иш жүзүндө ажыратты жана Конституциянын 61-беренесинин 1-бөлүгү менен кепилденген соттук коргоого болгон укугун ишке ашырууга тоскоолдук кылат деп эсептеген. Буга байланыштуу ал талашылып жаткан ченемди Кыргыз Республикасынын Конституциясына ылайык келбейт деп таанууну өтүнгөн.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын 2025-жылдын 17-октябрындагы аныктамасы менен К.В.Гушленконун кайрылуусун өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартылган.

Аныктамада конституциялык сот өндүрүшүнүн укуктук формасы болуп ченемдик укуктук актылардын же алардын структуралык элементтеринин Конституциянын талаптарына ылайык келүүсүн текшерүү саналат, мында колдонуудагы укуктук жөнгө салуунун конституциялуулугуна күмөндүүлүктү тастыктаган укуктук мүнөздөгү ынандыраарлык жүйөлөр болушу керек деп белгиленген. Мында арыз ээсинин укуктук позициясы талашылып жаткан ченемдин жоболору менен тиешелүү конституциялык жоболордун ортосундагы логикалык жана мазмундук өз ара байланышты көрсөткөн аргументтерге негизделиши керек, мында бул жөнгө салуу конституцияда бекитилген укуктар менен

эркиндиктердин кандайча бузулушуна алып келерин көрсөтүү зарыл. Ошондой эле арыз ээсинин укуктук позициясы талашылып жаткан ченемдин жоболору менен тиешелүү конституциялык жоболордун ортосундагы логикалык жана мазмундук өз ара байланышты көрсөткөн аргументтерге негизделиши керек, мында бул жөнгө салуу конституцияда бекитилген укуктар менен эркиндиктердин кандайча бузулушуна алып келерин көрсөтүү керек.

Бирок, судьялар коллегиясынын пикири боюнча арыз ээсинин жүйөлөрү жалпы юрисдикциядагы соттордун укук колдонуу практикасына негизделген. Мындай жагдайлар өзүнчө алганда талашылып жаткан ченемдин аныксыздыгы бар экендигин далилдебейт, анткени мыйзамдарды иш жүзүндө ишке ашыруу жана талаш-тартыштарды чечүүдө соттун өз алдынча чечим чыгаруу маселелерин козгогон.

Ошентсе да судьялар коллегиясы процессуалдык мыйзамда ар бир адамдын сотко кайрылуу укугунун конституциялык кепилдиги ЖПКнын 4-беренесинде такталганын белгилеген, ага ылайык, кызыкдар адам өзүнүн субъективдүү укуктары же мыйзамдуу кызыкчылыктары бузулган учурда соттук коргоону талап кылууга укуктуу. Аталган ченем жалпы мүнөзгө ээ жана жарандык ишке катышкан адамдарга гана эмес, укуктары жана мыйзамдуу кызыкчылыктары сот актылары менен жабыркаган башка субъекттерге да жайылтылат. Мындан тышкары, мыйзам чыгаруучу бузулган укукту калыбына келтирүүнүн универсалдуу процессуалдык каражаты болуп саналган өз алдынча доо өндүрүшү аркылуу бузулган укукту коргоо мүмкүнчүлүгүн караган.

Жогоруда айтылгандарга байланыштуу судьялар коллегиясы конкреттүү иштерде мыйзамдардын туура колдонулушун текшерүү жалпы юрисдикциядагы соттордун компетенциясына кирет жана “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” конституциялык Мыйзамга ылайык конституциялык сот өндүрүшүнүн предмети боло албайт деген тыянакка келди.

Судьялар коллегиясынын аныктамасы менен макул болбостон К.В. Гушленко 2025-жылдын 28-октябрында Конституциялык сотко даттануу менен кайрылган.

Арыз ээси судьялар коллегиясынын аныктамасы негизсиз жана төмөнкү негиздер боюнча жокко чыгарылышы керек деп эсептейт.

К.В. Гушленко өз даттануусунда кайрылуунун предмети укук колдонуу практикасы эмес, ЖПКнын 148-беренесинин 1-бөлүгүнүн мазмуну болгонун белгилейт. Анын пикири боюнча анын туюндурулмасы иш жүзүндө, мүлктүк укуктары сот актысы менен козголгон, бирок ишке катышууга тартылбаган адамдар үчүн соттук коргоо мүмкүнчүлүгүн жокко чыгарат. Кайрылууда келтирилген мисал, өтүнмө ээсинин ырастоосу боюнча, көрсөтмөлүү мүнөзгө ээ болгон жана укук колдонууда көйгөйдүн орун алгандыгын тастыктайт.

Ошондой эле арыз ээси коллегиянын соттук коргоого кызыкдар адамдын укугун караган ЖПКнын беренесине шилтеме кылганына көңүл бурат. К.В. Гушленко өзүнүн укуктарын коргоо үчүн дал ушул ченемге таянып сотко кайрылганын, бирок анын даттануусу ЖПКнын 148-беренесинин 1-бөлүгүнө шилтеме кылуу менен канааттандыруусуз калганын белгилейт. Ушундан улам, арыз ээси талашылып жаткан ченемдин конституциялык кепилдиктерге карама-каршы экендиги жөнүндө жыйынтыкка келген.

Судьялар коллегиясынын мүлктү камактан бошотуу жөнүндө доо коюу мүмкүнчүлүгү жөнүндө ЖПКнын 13-главасынын жобосуна шилтемеси боюнча, даттануунун субъектиси арыз ээси бул механизм мүлк укуктарын натыйжалуу коргоону камсыз кылбайт деп эсептейт. Анын жүйөлөрүнө ылайык, камакка алынган иштин материалдарына кирбей туруп бул ыкманы ишке ашыруу мүмкүн эмес. Бул Бишкек шаарынын Ленин райондук сотунун арыз ээсинин өкүлүнө процесске катышуучунун процесстик статусу жоктугуна байланыштуу ишти карап чыгууга мүмкүнчүлүк берүүдөн баш тартышы менен тастыкталат.

Жогоруда айтылгандардын негизинде Гушленко К.В. судьялар

коллегиясынын 2025-жылдын 17-октябрындагы аныктамасын жокко чыгарууну жана анын конституциялык өндүрүшкө өтүнүчүн кабыл алууну өтүнөт.

Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту арыз ээсинин жүйөлөрүн жана судьялар коллегиясынын кайрылууну өндүрүшкө кабыл алуудан баш тартуусунун негиздерин талкуулап, бул өтүнүчтү өндүрүшүнө кабыл алуу зарыл деген тыянакка келди.

Өтүнүч “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” Кыргыз Республикасынын конституциялык Мыйзамынын талаптарына жооп берет жана коюлган маселеде аныксыздык байкалат, бул конституциялык сот өндүрүшүнүн алкагында ишти кароо үчүн негиз болуп саналат.

Жогоруда баяндалгандардын негизинде, “Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту жөнүндө” конституциялык Мыйзамдын 30-беренесинин 5-бөлүгүн, 38, 48, 49-беренелерин, 52-беренесинин 1-бөлүгүн жетекчиликке алып, Кыргыз Республикасынын Конституциялык соту

Т О К Т О М К Ы Л Д Ы:

1. Константин Владимирович Гушленконун Кыргыз Республикасынын Конституциялык сотунун судьялар коллегиясынын 2025-жылдын 17-октябрындагы аныктамасына келтирген даттануусу канааттандырылсын.

2. Константин Владимирович Гушленконун Кыргыз Республикасынын Жарандык процесстик кодексинин 148-беренесинин 1-бөлүгүнүн ишке катышууга тартылбаган адамдардын сот актыларына даттанууга укук бербеген өлчөмдө Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 61-беренесине ылайык келүүсүн текшерүү жөнүндөгү өтүнүчү өндүрүшкө кабыл алынсын.

3. Бул токтом акыркы болуп саналат, даттанууга жатпайт жана кол коюлган учурдан тартып күчүнө кирет.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН
КОНСТИТУЦИЯЛЫК СОТУ**